

In de interviewserie 'Ziel en zaligheid' wekelijks de ontboezemingen van een smaakmaker. Vandaag: Freek de Jonge.

Tekst: Jan Vriend Foto: ANP

ZIEL & ZALIGHEID

Dankbaar zijn voor verdriet

Sinds hij als scholier op het toneel stond, wist hij dat hij daar thuis hoort. Inmiddels groeide Freek de Jonge uit tot theaterpersoonlijkheid en icoon van het Nederlandse cabaret. Eerst als duo met Bram Vermeulen, vanaf 1979 als solist. Hier beantwoordt hij tien vragen over zijn ziel en zaligheid.

Welke karaktertrekken heb je van je ouders?

„Ik begin steeds meer op mijn vader te lijken. Vooral als het gaat om moraal en ethiek zie ik de dominee die hij was in mezelf terug. Maar ik kan niet anders, omdat sommige dingen te belangrijk zijn om aan te tornen. Als in deze harde tijd menselijke waarden worden aangetaast, voel ik mezelf verplicht om er iets van te zeggen. En dan besef ik - net als mijn vader - dat revolutie niet het beste plan is, maar dat de wereld van nu ook niet optimaal is. Dus dat blijft een frictie. Want ik wil toch proberen om die samenleving een beetje beter achter te laten. Althans: een beetje beter dan toen ik ter wereld kwam.”

Welke jeugdherinnering komt nog wel eens bij je boven?

„Mijn vader en ik waren allebei fan van de legendarische voetballer Abe Lenstra. De thuiswedstrijden van Abe in Heerenveen waren een sensatie. Vanwege zijn werk kon mijn vader alleen op tweede paasdag of op tweede kerstdag naar het stadion. Dan stond hij daar met zijn zwarte hoed op de tribune en ging hij helemaal op in de wedstrijd. Thuis vertelde hij daarna hilarische verhalen over de acties van Abe op het veld. Eén keer hebben we Abe samen zien spelen, in het Olympisch stadion in Amsterdam, bij een interland tegen Oostenrijk. Dat is toen niet goed afgelopen, maar Abe is nog altijd een ouderwetse sportheld voor me. Vanwege zijn voetbalkwaliteiten, maar ook vanwege zijn eigenzinnigheid, die deel uitmaakte van zijn succes. In die zin is Abe nog altijd een vertrouwd baken uit mijn jeugd.”

Wat was de beste beslissing van je leven?

„Eigenlijk heb ik niet zo veel beslissingen hoeven nemen in mijn leven. Gelukkig maar, want kiezen maakt een mens onzeker. Dat ik bijna nooit knopen hoefde door te hakken, komt omdat het bij mij allemaal al snel duidelijk was. Toen ik als jongen van dertien op het

toneel stond, wist ik dat dat mijn plek was en dat het theater mijn toekomst moest zijn. Nou, dat heeft zich geboekoest.”

„Later is de keuze voor mijn vrouw een gelukkig toeval geweest. Sinds we elkaar leerden kennen, wisten we dat we bij elkaar hoorden. Natuurlijk heb ik wel eens aan een andere vrouw gedacht. Ik heb ook naar andere vrouwen gekeken en er ook van genoten, maar daar bleef het bij. Nooit heb ik vleselijke gemeenschap gehad met andere dames, om het maar eens netjes te zeggen. Hella is de enige vrouw geweest in mijn leven. Uitzonderlijk misschien, maar wel heel vertrouwd.”

Wat had je beter anders kunnen doen?

„Mijn afscheid van Bram (Vermeulen, met wie De Jonge speelde in cabaretgroep Neerlands Hoop, red.) is niet gelukkig geweest. Sommige dingen in het leven zou je liever wat netter willen achterlaten. Dit was sneu. Ik ben er te hard in geweest. Maar dat deed ik uit zelfbehoud. Toen ik hem zou gaan vertellen dat ik een einde aan onze samenwerking wilde maken, was ik bang dat ik omgepraat zou worden. Dus de hele weg naar hem toe heb ik voor mezelf herhaald dat ik voet bij stuk moest houden en duidelijk moest zijn.”

„Achteraf besef je dat het niet passend is om zo'n succesvolle samenwerking zo af te breken. Helaas kun je het allemaal maar één keer doen in het leven. En vooral de dingen die je verkeerd doet, vormen je.”

Waar ben je trots op?

„Op mijn loopbaan en op de harmonie in mijn omgeving. Wat dat betreft heb ik het er behoorlijk vanaf gebracht. Als je mijn leeftijd kunt bereiken zonder anderen grote schade te hebben berokkend, mag je toch trots zijn?”

Wat heb je nodig om gelukkig te zijn?

„Erkenning maakt me gelukkig. In dit vak is applaus nu eenmaal een belangrijke brandstof. Ook een rustig geweten maakt me blij. Als je leven in balans is, voelt dat prettig. Bij het bereiken van die balans heb ik veel geluk gehad. Dat begint met een goede opvoeding en met fijne mensen die je omringen. Daarnaast heb ik hard gewerkt, maar dat red je

alleen als die basis goed is.”

Wat zou je aan jezelf willen veranderen?

„Ik zou wel wat geduldiger willen zijn. Of liever: moeten zijn.” Even later: „In plaats van 74 zou ik liever 47 zijn, want ik merk dat het lijf strammer wordt. Het lichaam vertelt me af en toe dat het mijn tempo niet goed meer aankan.” Na even nadenken: „Misschien zou het ook weer raar zijn om nu weer 47 te zijn. In het vak is alles totaal veranderd. Voorheen zat het publiek veel meer op het puntje van hun stoel. Als je dan wat riep, had je meteen hilariteit. Nu roep ik op het toneel af en toe dingen waarvan ik weet dat die vroeger een enorme reactie in de zaal teweeg zouden brengen. Nu moet ik soms tegen het publiek zeggen: weet u wel wat ik zeg?”

„Dat heeft allemaal met de tijdgeest te maken. Tegenwoordig zijn de mensen allemaal moe, omdat het leven veel zwaarder is geworden. Ze moeten op hun telefoon kijken, ze moeten Facebook bijhouden, ze moeten hard werken omdat ze veel te duur wonen en ze hebben duizend afspraken en verplichtingen naar allerlei exen. Kom daar maar eens uit...”

Wat was het grootste verdriet in je leven?

„Het verlies van twee kinderen. Ons kind overleed na drie maanden. Het werd ons als een verrassing ontnomen. Het overlijden van ons kleinkind was misschien nog wel heftiger. Dat komt omdat ze al ruim zeven jaar was. Daardoor was ze al een mensje dat we goed hebben leren kennen. Dat verdriet gaat je hele leven met je mee. Wonden die niet helen. Op een bepaalde manier is dat ook heel vormend. Misschien klinkt het heel christelijk, maar mogelijk kun je er ook dankbaar voor zijn dat je het hebt meegemaakt. Want daardoor sta je nu op een andere manier in het leven. Als dat verdriet langs me heen was gegaan, was er misschien sprake geweest van arrogantie of overmoed. Dat heeft nu geen kans gekregen. Het verdriet heeft iedere neiging naar arrogantie de pas afgesneden.”

Bid je wel eens?

„Je kunt het bidden noemen, maar ook mediteren. Maar als ik wanhopig word of als de onvolmaaktheid van het leven me tegemoet komt, vraag ik wel eens hulp van boven. Dat gebeurde bijvoor-

'Hella is de enige vrouw geweest in mijn leven'

Freek de Jonge in 't kort

Freek de Jonge (1944) woonde als kind onder meer in Workum en Zaandam, waar zijn vader predikant was. Freek studeerde culturele antropologie in Amsterdam en vormde in zijn studententijd samen met Bram Vermeulen het cabaret-duo Neerlands Hoop. Vanaf 1979 maakt hij soloprogramma's. Hij woont met zijn vrouw Hella in Muidersberg. Ze hebben twee kinderen.

beeld toen mijn vrouw hartklachten kreeg en ik full swing bezig was om een programma op poten te zetten. Toen was het heel moeilijk om mijn zorg en aandacht naar beide kanten uit te laten gaan. Die verdeeldheid bracht me in vertwijfeling. Op dat moment keek ik wel eens naar boven en dan zei ik: als u

nu dáár voor zorgt, dan doe ik de rest.”

Wat zijn je plannen?

„Tot eind oktober ben ik bezig in het Groninger Museum. Daar is een tentoonstelling te zien met kostuums uit voorstellingen, foto's en kunst uit onze eigen verzameling. Ook ontvangen

Hella en ik daar gasten, zodat we min of meer in het museum wonen.”

„Intussen zijn de voorbereidingen aan de gang voor 'De week van Freek', die is in juni 2019 in de Schouwburg in Haarlem. Die bestaat dan honderd jaar, terwijl het dan vijftig jaar geleden is dat ik

daar met Bram begon. In die week komen er allerlei speciale voorstellingen. Eén avond doe ik alleen maar concerten, op een andere avond praat ik met Hella over haar werk en ons leven, en er komt een masterclass. Daarbij ga ik niet alleen de ander vertellen wat hij moet gaan doen, maar ik ga ook horen

wat een ander vindt wat ik moet doen. De slotavond is in de Philharmonie, dat wordt een muzikaal spektakel met een orkest en achtergrondzangeressen. Want ik wil mezelf blijven uitdagen en het publiek blijven verrassen.”

hetvolleven.freekdejonge.nl